

Kaktusz-Világ

1971

1971

A

Magyar Kaktuszgyűjtők Országos Egyesületének magazinja

ISSN 0209-9152

Megjelenik évente 4 alkalommal, 280 példányban.

Felelős kiadó:

- Magyar Kaktuszgyűjtők Országos Egyesülete,
2220 Vecsés, Halmi u. 13., kaktuszgyujtok.hu
Az MKOE tagdíja 2025. évre: 8 000 Ft
A lapot az egyesület tagjai térítésmentesen kapják.

A szerkesztőbizottság tagjai:

Főszerkesztő:

- JOKHEL Csaba, Érd, jokhelcsaba@gmail.com

Szakmai lektor:

- Dr. habil. SOLTÍ Ádám, Budapest, dr.solti.adam@gmail.com
- PAPP László, botanikus, a Debreceni Egyetem Botanikus Kert
nyugalmazott igazgatója, papp.laszlo58ario@gmail.com

A Közleményeket, a címlapot és a hátlapot szerkeszti:

- Dr. GYÚRÓ Zoltán, Budapest, dr.gyuro.zoltan@gmail.com

Német nyelvű szakfordító:

- JÓNÁS Mónika, Gyál, fehernyirfa@fehernyirfa.hu

Cseh nyelvű szakfordító:

- MOTTAJCEK Péter, Stúrovo, Szlovákia,
mopekaktusz@gmail.com

Szerkesztők:

- KOLLÁR Krisztián, Szirmabesenyő, kollarkr@gmail.com
- SASVÁRI Ákos, Budapest, sasvari.akos1@gmail.com
- TÓTH Livia, Kazincbarcika, liviatoth0814@gmail.com
- VARGA Zoltán, Budapest, vargazolee@gmail.com

Kiadványterjesztő:

- RIGERSZKI Zoltán, Kazincbarcika, +36-30-488-4096,
+36-48-411-397, zoltanrigerszki@gmail.com
A korábbi évfolyamok számai megrendelhetők a
kiadványterjesztőnél.

Nyomdai előkészítés:

- Bíbor Kiadó, Miskolc

Nyomdai munkák:

- Érdi Rózsa Nyomda Kft., Érd

A lapban megjelenő írások nem minden esetben tükrözik a
szerkesztőbizottság saját álláspontját!

© A megjelent anyagok átvételével és másolásával
kapcsolatban minden jog fenntartva!

A címlapon:

Ferocactus peninsulae subsp.
townsendianus (Orto Botanico
dell'Università di Catania)

Fotó: JOKHEL Kitti

A hátlapon:

Mammillaria deherdtiana

Fotó: LUKOCZKI Zoltán

Tisztelt Olvasóink!

Az évek gyorsan telnek, és néha olyan érzésünk van, mintha az elmúlt 365 nap egy pillanat lett volna. Én is így érzek, hiszen ismét az év utolsó Kaktusz-Világ számával foglalkozom, és éppen arról írok, hogy mire számíthatnak ebben a kiadásban.

MOTTAJCSEK Péter fordításában most a *Sulcorebutia luteiflora*-val ismerkedhetnek, amelyet nemrég fedeztek fel és írtak le. Az Internetóban megjelenő cikkben JÓNÁS Mónika a *Wigginsia turbinata* bemutatásával foglalkozik, Federico DIAZ írásának fordításában. Botanikus kertek a föld körül című rovatunk most Szicíliába kalauzol, a Cataniai Botanikus Kertet mutatva be JOKHEL Kitti segítségével. *Melocactus*-okat bemutató sorozatunk immár a negyedik részénél tart: ezúttal Brazília néhány gyapjúüstökös kaktuszáról és élőhelyéről olvashatnak TÓTH Livia és JOKHEL Csaba cikkében.

Kiadványunk közepén a Közlemények című rész dr. GYÚRÓ Zoltán szerkesztésében, tagjaink közreműködésével ad majd hírt egyesületünk életéről.

Lapunk második felében LUKOCZKI Zoltán cikkében DEBRECZY Zsolt életútját ismerteti az olvasókkal. A Közös-ötös rovat a 12. részéhez érkezett, amelyben öt gyűjtő mutatja be aktuális kedvencét. Végül egy különleges, magyar vonatkozású Andoki ibolyáról olvashatnak LUKOCZKI Zoltán írásában.

Mindenkinek kellemes időtöltést kívánok magazinunk olvasásával, és egyúttal kellemes karácsonyt, valamint boldog új évet szerkesztőtársaim és magam nevében is.

JOKHEL Csaba főszerkesztő

Tartalom

Kaktusz-Világ XLIX. évfolyam, 2025/4. szám

- 184 *Sulcorebutia luteiflora* DE VRIES
(Rudolf SLABA, fordította MOTTAJCSEK Péter)
- 192 *A Wigginsia turbinata* egy veszélyeztetett populációja
(Federico DIAZ, fordította: JÓNÁS Mónika)
- 198 Botanikus kertek a Föld körül 3. rész
Orto Botanico dell'Università di Catania (JOKHEL Kitti)
- 202 Negyedik lépés a *Melocactus* nemzetség felé – Brazília
(TÓTH Livia, JOKHEL Csaba)
- Közlemények**
- 211 Ki kicsoda: Bemutatom DEBRECZY Zsoltot 4. rész
(LUKOCZKI Zoltán)
- 222 Közös ötös 12. rész (FÜLEKI József, JOKHEL Csaba, LUKOCZKI Zoltán,
MAGYAR Andrea, TÓTH Livia)
- 227 Egy magyar vonatkozású andoki ibolya: *Viola farkasiana* J. M. WATSON &
A. R. FLORES 2018 (LUKOCZKI Zoltán)

Sulcorebutia luteiflora DE VRIES

S. luteiflora, Torre Pampa, 2900 m tszf. magasságban

A *Sulcorebutia* nemzetség kizárólag sárga virágú fajainak százalékos aránya viszonylag kicsi. A piros és a bíbor (magenta) virágszínű növények az uralkodóak. Azonban van

egysor faj, amelyeknek virágai úgy piros tónusúak, mint néha sárgák, és fordítva. Ezek közé tartozik a csak nemrég felfedezett és leírt *Sulcorebutia luteiflora*.

A *Wigginsia turbinata* egy veszélyeztetett populációja

W. turbinata – a csupasz sziklán és fűcsomók és
egyéb lágyszárúak, kétszikűek között is nő.

Pár évvel ezelőtt felfedeztem a *Wigginsia turbinata* (ARECHAV.) D. M. PORTER egy populációját, melyet igen érdekesnek találtam. Nagyon örültem, hogy rátaláltam, annál is inkább, mert csak 6 km-re van az otthonomtól. Már egy ideje készülök róla írni

az *Internoto* lapba. Nemrég tehát újra felkerestem a helyet, hogy a korábbi fotóknál jobb képeket készítssek. A helyszín Uruguay Canelones megyéjében van, az agglomeráció közepén, Montevideo tengerpartjától 18 km-re, északra.

Botanikus kertek a Föld körül 3. rész

Az Orto Botanico dell'Università di Catania
impozáns *Kroenleinia grusonii* egyedei

Cikksorozatunk írói azt a célt tűzték ki maguknak, hogy első körben hazai vagy európai botanikus kertek bemutatásával közelebb hozzák a kedves olvasókhöz azokat a kerteket, amelyekben kaktuszok mellett egyéb pozsgás növények is helyet kapnak a gyűjteményben. Természetesen tisztában vagyunk azzal is, hogy ezekben a kertekben sok más érdekesebb, különlegesebb, nehezebben nevelhető növény is él, de mi, kaktuszgyűjtők, mégiscsak ezekre a tövises, vagy éppen tövistelen, szukkulens növényekre fókuszálunk jobban.

Negyedik lépés a *Melocactus* nemzetség felé

Brazília

Melocactus deinacanthus RBÖ 17.1
Roca de Dentro-tól 18,2 km-re K-re. Bahia, Brazília

Sorozatunk harmadik lépésének második részében a Karib-térség kevésbé ismert szigeteit jártuk be – Trinidad és Tobagót, Jamaicát és Hispaniolát –, hogy közelről lássuk, miként szabja át a szigeti elszigeteltség

a *Melocactus*-ok alkatát és élőhelyválasztását. Most délnek fordulunk, így Brazíliába érkezünk, abba a földrajzi térségbe, ahol a nemzetség változatossága a leginkább megmutatkozik.

Magyar Kaktuszgyűjtők Országos Egyesülete

Közlemények

2025/4.

Elnöki köszöntő

Tisztelt Tagtársak!

Elérkeztünk szakmai lapunk, a Kaktusz-Világ idei utolsó számához, ami egyben az év végét is jelzi számunkra. A 2025-ös év ismét gazdag volt kaktuszos programokban, és reméljük, hogy minden kedves Tagtárs megtalálta közöttük a számára legkedvezőbbeket.

Túl vagyunk az őszi országos kiállításunkon is, ahol gyűjtőtársaink valóban lenyűgöző, matuzsálemi korú növényeket mutattak be. Köszönjük mindenkinek a munkáját és a csodálatos növényeket, hiszen nélkülük nem zárhattunk volna ilyen sikeres őszi kiállítást.

Az év vége egyben a számvetés ideje is. Szerencsére egyesületünk működése idén is zökkenőmentes volt, mind szervezeti, mind anyagi szempontból. Ezért köszönet illeti a tisztségviselőket: a kiállítás szervezéséért ÖTVÖS Dénest, a Kaktusz-Világ pontos megjelenéséért JOKHEL Csabát, a gazdasági ügyekért DÁNIEL Juditot, a magok porciózásáért és postázásáért FORRÓ Esztert és édesanyját, Mónikát, a kiadványok csomagolásáért RIGERSZKI Zoltánt, honlapunk átalakításáért pedig dr. GYÜRÖ Zoltánt, akinek mindennapjait ez a munka terhelte.

Természetesen nagy köszönet illeti mindazokat is, akik bármilyen formában hozzájárultak az MKOE működéséhez!

Reméljük, hogy FÜLEKI József **Mammillaria-könyvének** elektronikus változata a jövő évben elkészül, és minden érdeklődő hasznára válik.

Decemberben ismét megrendezzük a **Kaktuszos Karácsonyt** a kispesti **Bujdosó Székely Étteremben**, ahol az előzetes jelentkezések alapján vendégül látjuk tagjainkat.

Mindenkinek kellemes ünnepeket és sikeres, virágzó új évet kívánok!

HORVÁTH Ferenc elnök

Az őszi fűvészkerti kiállítás ünnepélyes megnyitóján balról jobbra PAPP László, a Debreceni Egyetem Botanikus Kertjének nyugalmazott igazgatója, mellette HORVÁTH Ferenc MKOE elnök, aki a kiállításon Anisits-díjat nyert, utána ÖTVÖS Dénes kiállításszervező és végül ifj. PAPP László, a Fűvészkert frissen kinevezett igazgatója két kislányával és egy játékbabával.

Ki kicsoda: Bemutatom DEBRECZY Zsoltot

4. rész

Most pedig térjünk rá a legnagyobb álmra, a *Dendrológiai Atlaszra*! A Harvard Egyetem botanikus kertjének lapjában, az *Arnoldiában* egy interjú jelent meg veled 1990-ben, s amit eddig erről a projektről tudtam, azt innen tudom. Eszerint az ötlet és terv 1971-ben fogant meg azzal a céllal, hogy egy dendrológiai alpművet illusztrációkkal lássatok el.

Igen, a mérsékelt övi éghajlatot tűrő fás növények – fák, cserjék, fás szárú futónövények – kézikönyvében (Alfred REHDER: *Manual of trees and shrubs hardy in North America*) ismertetett fajok illusztrált, magyar nyelvű kézikönyvét, „atlaszát” terveztük elkészíteni. REHDER 1977-es, 13. újranyomtatása előtti kiadásokban 2350 faj és változat (taxon) teljes leírását közölte ábrák nélkül. Egy illusztrált kézikönyv közel ennyi rajz elkészítését jelentette volna. A gondolatot CSAPODY Vera elképesztő rajzolási készsége, tudása, munkabírása, a vele készített *Télen is*

zöld kertek (1971) 327 botanikai rajzának gyors elkészítése és a könyv sikere bátorította, valamint az, hogy a Magyar Tudományos Akadémia Biológiai Osztálya beígérte a nyomtatás anyagi fedezetét. (Ne feledjük, 55 évvel ezelőtt a nyomtatott szó, rajz és fotó volt a tudás egyetlen biztos átadási formája!) Az MTA biológiai osztályánál leadott – ekkor már – *Dendrológiai Atlasz* tervünk oldalanként 5–6 rajzot mutatott be, és REHDER határozókulcsaira, leírásaira épült; a rajzmodell források pedig főleg a Természettudományi Múzeum – TTM (most MTM) – herbáriumi anyaga, a préselt növények, valamint kisebb mértékben az arborétumi élő gyűjtemények voltak. A bevezetővel, rövid leírásokkal, mutatókkal együtt tehát egy nagyjából 600 oldalas könyvet képzelünk el, méretében hasonló, mint JÁVORKA-CSAPODY *A magyar flóra képekben* (*Iconographia Florae Hungaricae*) című 600 oldalas műve, 4238 rajzzal.

Közös ötös

12. rész

Aloe variegata (*Gonialoe variegata*)

Nem vagyok kifejezetten pozsgásgyűjtő, hisz mindig is a kaktuszok álltak hozzám közelebb. (Pedig hát minden kaktusz pozsgás, de nem minden pozsgás kaktusz.) A pozsgások közül csak kevés akad, ami igazán megfog. Ez az *Aloe variegata* mégis kivétel lett.

A Fűvészkertben árultunk RIGERSZKI Zoltán standján, mint sok más alkalommal is. Két eladás között egyszer csak megakadt a szemem egy példányon. Nem harsogott, nem tolta magát előtérbe, inkább csak ott volt, csöndesen kacsingatva felém. Leveleinek fehér, szabályos sávjai s kissé oldalra hajló formája azonnal elbűvöltek. Zoli is észrevette, hogy megakadt a szemem a növényen. Félmosollyal odaszólt, hogy ha már ennyire nézem, akkor talán nálam lenne a legjobb helye. Mielőtt a kezembe adta volna, pár mondatban összefoglalta a legfontosabbakat – honnan származik, mire érzékeny, hogyan viselkedik itthoni körülmények között. Tömören, lényegre törően, ahogy tőle megszokhattam már.

A tigrisaloé (ma hivatalosan *Gonialoe variegata*) a dél-afrikai félsivatagos területek lakója, főként Namíbia és Dél-Afrika határvidékén fordul elő. A régi *Aloe* nemzetségből a molekuláris vizsgálatok különválasztották, így ma már külön nemzetséggént tartjuk számon. Jellegzetes, hosszanti fehér mintázatú leveleivel az egyik legismertebb díszpozsgás, és nemcsak formája, de viszonylagos strapabírása miatt is kedvelt. A rövid nyugalmi időszak után tavaszra megindul, és ha elegendő fényt és meleget kap, hálás növény, nálam is az lett.

Nagy öröm volt, amikor idén kora tavasszal virágszárat hozott kis lakásomban. Egészen megható volt látni, ahogy a szűk tér, a téli fényhiány, a cserépbe zárt létezés ellenére mégis nekiindult – nem harsány virágzással, de épp eléggé ahhoz, hogy emlékeztessen, van benne életkedv.

Azóta is külön helyet kap. Nem kaktusz, nem is próbál az lenni. De pont ettől vált számomra fontos növényvé.

TÓTH Lívია

liviatoth0814@gmail.com

Lila virágú *Viola farkasiana*

Egy magyar vonatkozású andoki ibolya: *Viola farkasiana* J. M. WATSON & A. R. FLORES 2018

Egy kis ibolyaismeret

A *Viola* nemzetség néhány faja Magyarországon is jól ismert növény. Az ibolya néven ismert fajok évelők, az árvácskafajok és -fajták kétéves növények. Legismertebb ibolyafajunk az illatos ibolya (*Viola odorata*), amely Magyarország egyik kedvenc vadvirága, régebben a tavasz egyik hírnökének tartottuk. A korai tavasz jele volt, ha már március második felében ráleltünk az első néhány szál

kék virágocskára egy erdei séta során. Manapság, köszönhetően az egyre enyhébb teleknek, igazi inváziós növénné vált, kertjeinkben már akár decemberben megjelenhetnek halványabb vagy sötétebb kék, lila, rózsaszínű és fehér virágú formái. A náluk ismert *Viola*-fajok és -hibridek alacsony kis „bokrokat” képeznek, leveleik hosszú levélnyélen nőnek, általában szélesek, kerekdedek vagy hosszúkásak, a levélszél fogazott (lásd balra lent).

Itt kell megjegyezni, hogy a Magyarországon kerti viola vagy nyári viola, illetve sárga homokviola néven ismert növényeknek semmi közük a *Viola* nemzetséghez, ezek csupán népies elnevezésekből eredő, hivatalos magyar nevek, e fajok a keresztesvirágúak (korábban *Cruciferae*), ma káposzta- vagy mustárfélék, *Brassicaceae* családjába tartoznak, és a tudományos nemzetségnevük *Matthiola* és *Syrenia* (a lektor: PAPP L.).

